

MAGDALENA MALOK*, AGNIESZKA ŚLEZAK**

*kynoterapeuta, tyflopedagog, oligofrenopedagog

**kynoterapeuta, fizjoterapeuta, hipoterapeuta, oligofrenopedagog

Pies wspomaga rehabilitację

Praca recenzowana

■ Psy potrafią pomóc w chorobie, pod ich wpływem stajemy się spokojniejsi i bardziej otwarci. Pod koniec osiemnastego wieku zaczęto podejmować nieśmiałe próby wykorzystania obecności zwierząt do leczenia chorych. Uważano, że pacjenci, opiekując się mniejszymi i słabszymi od siebie istotami, znacznie szybciej nauczą się panować nad swoimi zachowaniami.

Podczas drugiej wojny światowej w kilku szpitalach na terenie USA hodowano psy, by ranni żołnierze nie czuli się samotni. Bliskość czworonogów pomogła wielu z nich pogodzić się z kalectwem i łagodziła ból. Jednak dopiero w latach siedemdziesiątych zaczęto prowadzić poważne badania nad wpływem zwierząt na zdrowie psychiczne człowieka. Naukowcy odkryli, że głaskanie czy nawet samo przebywanie z psem znacznie zmniejsza napięcie psychiczne i obniża ciśnienie krwi. W wielu amerykańskich oraz angielskich szpitalach korzysta się z pomocy czworonogów w przypadku długotrwałej choroby i rekonwalescencji dzieci.

Przykład 1

W codziennej pracy pomagają nam psy odpowiednio wyszkolone i wyselekcjonowane. Każdy z nich daje coś z siebie w inny sposób, dlatego przed przystąpieniem do terapii dokonujemy wstępnej diagnozy, po której dobieramy psa dla danego pacjenta.

fot. archiwum autorów

Autorki uważają, że psy nie są panaceum na wszystko, ale wspomagają klasyczną rehabilitację, edukację i wychowanie dzieci.

Paweł, 19-letni mężczyzna z autyzmem, patrzy na mnie, na mojego Bajtla cavaliera i wyciąga do niego rękę. Cavalier z zapałem zaczyna liżać wyciągniętą dłoń, następnie opiera się o plecy Pawła i liże jego kark, a Paweł zaczyna się odprężać, zamyka oczy i wycisza się. Jeszcze przed godziną Paweł szalał z bólu (wyrzynają mu się ośemki), prowokował wymioty i nie potrafił się uspokoić. Czy Bajtel to cudotwórca? Nie, to po prostu odpowiednio wyselekcjonowany i wyszkolony psiak, który od swojego urodzenia był przygotowywany do pracy z ludźmi.

Kynoterapia

Kynoterapia (dogoterapia) to nie zabawa i nie żadne czary. To praca zespołowa psa i człowieka. Człowiek planuje zajęcia z dziećmi, dostosowując metody pracy do indywidualnych potrzeb i możliwości dziecka lub grupy dzieci,

STRESZCZENIE: Kynoterapia to metoda wzmacniająca efektywność rozwoju osobowości, edukacji i rehabilitacji, w której motywatorem jest odpowiednio wyselekcjonowany i wyszkolony pies. Jego obecność pomaga pacjentowi doskonalić sprawność ruchową, stymulować wszystkie zmysły, ćwiczyć koncentrację, okazywać emocje i uczucia związane z kontaktem ze zwierzętami, nauczyć się samodzielności, a także zrelaksować się.

SŁOWA KLUCZOWE: kynoterapia, dogoterapia, rehabilitacja.

SUMMARY: Kynotherapy is a method of strengthening the effectiveness of personality development, education and rehabilitation, in which the motivator is selected and properly trained dog. His presence helps the patient improve mobility, stimulate all the senses, practice concentration, show emotions and feelings associated with contact with animals, learn to self-reliance, and relax.

KEY WORDS: massage during labour, positions during the delivery of a baby, breathing during labour, vertical positions.

a pies pomaga uczestnikom nawiązać kontakt, motywuje do wykonywania zadań, rozwesela, wycisza i stymuluje. Sztampowe, nieprzemyślane zajęcia mogą wyrządzić szkodę osobom biorącym udział w terapii, dlatego inaczej zaplanować należy zajęcia z dzieckiem z porażeniem mózgowym, inaczej dla dzieci z autyzmem, a inne przeprowadzić dla dzieci z niepełnosprawnością wzroku itp.

Terapia to nie zabawa, dlatego osoba prowadząca takie zajęcia powinna mieć solidne podstawy teoretyczne i praktyczne. Nikt nie pozwoliłby prowadzić zajęć edukacyjnych w placówce oświatowej osobie po trzydniowym kursie przygotowawczym, a są terapeuci (niemający wykształcenia pedagogicznego lub psychologicznego), którzy kończą weekendowy kurs dogoterpii, mimo że mogli wybrać kurs zawodowy, kompleksowo przygotowujący ich do pracy z dzieckiem.

Pies, który jest dopuszczony do pracy z dziećmi, musi być społeczny, przewidywalny i reprezentować rozumne posłuszeństwo. Musi również zdać egzamin na psa terapeutycznego, sprawdzający nie tylko jego podstawowe posłuszeństwo – czyli wykonywanie poleceń przewodnika, ale także czy nie przejawia takich cech, jak np.: lękliwość, agresja, agresja zamaskowana wyszkoleniem itp. Pies dopuszczony do zajęć musi być zdrowy, odrobaczony co trzy miesiące i posiadać aktualne szczepienia. Dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje terapeuty, książeczki zdrowia psa i zaświadczenia o zdanym przez psa egzaminie powin-

ni wymagać dyrektorzy placówek, ponieważ w przypadku nieszczęśliwego wypadku czy zachorowania na chorobę odzwierzęcą, odpowiedzialność ponoszą również dyrektorzy placówek.

Nie każdy łagodny i sympatyczny pies może brać udział w kynoterapii. Proces od pozyskania zwierzęcia, wyszkolenia i dopuszczenia do pracy jest długi, pracochłonny i wymaga nie tylko wiedzy kynologicznej, ale i doświadczenia. Nie możemy sobie pozwolić na metodę prób i błędów. Kynoterapeuta, pracując z osobami wymagającymi rehabilitacji, musi być pewny doskonałości swego „narzędzia” (1).

Przykład 2

Adaś, chłopczyk z zespołem wad wrodzonych, którego edukacja opiera się na wzmocnieniach pierwotnych oraz alternatywnych formach komunikacji, stara się zjeść szybko śniadanie samodzielnie, bo Bajtel chce się bawić – będzie przeszukiwał ubranko Adasia, szukając smakołyków i zabawek, a Adaś dostymulowany będzie się uśmiechał i podążał za psem. Potem jeszcze delikatne głaskanie psa po brzuchu pod nadzorem przewodnika. Dzięki tym ćwiczeniom Adaś nie stymuluje się światłem i możemy poćwiczyć wykonywanie poleceń.

Opiekun zawsze powinien mieć na uwadze komfort pracy swojego psa – nie pracować częściej niż dwa razy w tygodniu, nie pozwalać na traktowanie psa jak zabawki-przytu-

lanki, pomoc dydaktyczną i w trakcie zajęć obserwować jego zachowania. Sygnały wysyłane przez psa w czasie terapii są istotne, ponieważ w ten sposób psy poprzez mowę ciała pokazują zmęczenie, zdenerwowanie, stres (oblizywanie pyska, położone uszy, dyszenie, podkulony ogon itp.).

Terapia z udziałem psa to metoda wspomagająca pracę pedagogiczno-psychologiczną z osobami z zaburzeniami w rozwoju, zachowaniu i różnymi rodzajami niepełnosprawności. Czy nazwiemy ją kynoterapią czy dogoterapią – oba terminy dotyczą tej samej terapii, której cel jest zawsze ten sam – pomoc osobom z niepełnosprawnością i nauczenie pacjentów, że pies jest istotą żywą i może być naszym towarzyszem, jeżeli odpowiednio go potraktujemy.

Formy terapii

Zajęcia z terapii z psem mogą przyjmować trzy podstawowe formy:

Spotkanie z psem (SP)

Podczas tych zajęć, najczęściej grupowych, uczestnicy mają możliwość obcowania z psem. Zajęcia te mają najczęściej formę ukierunkowanej przez kynoterapeutę zabawy, podczas której uczestnicy poznają formy prawidłowego kontaktu z psem, sposobu jego pielęgnacji, odczytywania jego mowy ciała i sposobów zachowania się w sytuacji, gdy pies nie przejawia chęci kontaktu z człowiekiem. Zajęcia w tej formie pomagają przelamywać lęki w kontaktach z otoczeniem, stymulują rozwój zmysłów, pobudzają aktywność, pozwalają oderwać się od otaczającej rzeczywistości.

Edukacja z psem (EP)

Zajęcia mają charakter edukacyjny. Nie tylko poszerza się wiedzę dzieci z zakresu zachowania psa i jego codziennych czynności pielęgnacyjnych, ale również wprowadza się ćwiczenia i zabawy mające na celu usprawnienie sfery intelektualnej i poznawczej, co wymaga odpowiedniego przygotowania (scenariusza) oraz wiedzy i umiejętności pedagogicznych osób prowadzących zajęcia. Pies, uczestnicząc aktywnie w zajęciach, motywuje do nauki i poprzez stworzenie przyjaznych warunków emocjonalnych zwiększa możliwości przyswojenia wiedzy. Dziecko chętniej zapa-

miętuje treści, których bohaterem jest jego nowy przyjaciel – pies. EP pomaga również osobom o obniżonej percepcji lub niechęci (z różnych powodów) do przyswajania wiedzy i przebywania w szkole.

Terapia z psem (TP)

Jest to forma wymagająca specjalistycznej wiedzy terapeuty z zakresu niepełnosprawności i zaburzeń uczestników. Specyficznymi zajęciami w tej formie pracy jest terapia z osobami ze zdiagnozowaną kynofobią. Podczas tych zajęć konieczna jest obecność psychologa. Terapia z psem to zestaw ćwiczeń ukierunkowanych na konkretny, zaplanowany cel, z zakresu kompleksowej rehabilitacji, do których układana jest metodyka w porozumieniu ze specjalistą, np. lekarzem prowadzącym, rehabilitantem, psychologiem. Charakteryzuje się indywidualnym podejściem do każdego uczestnika oraz do jego możliwości i potrzeb. TP powinna być w pełni dokumentowana. Przed rozpoczęciem zajęć terapeuta powinien uzyskać informacje dotyczące poziomu rozwoju, możliwości i zaburzeń w zachowaniu oraz o terapii pedagogicznej, fizjoterapeutycznej i wychowawczej, aktualnie realizowanej przez uczestnika, i dostosować formy pracy do zaleceń pedagogów, psychologów i fizjoterapeutów.

Badania na całym świecie skutecznie udowadniają, iż zwierzęta domowe bardzo korzystnie wpływają na nasze zdrowie i samopoczucie. Pies w domu jest nie tylko naszym towarzyszem, lecz również gwarantuje nam stały, zdrowy styl życia, przyjemny sposób spędzania wolnego czasu, a przede wszystkim jest skutecznym sposobem na odreagowanie stresów dnia codziennego. Właściciele zwierząt mają niższe ciśnienie krwi oraz niższy poziom cholesterolu we krwi, mają też mniej problemów zdrowotnych. □

Piśmiennictwo

1. Masgutowa-Hawryluk S., Wojciechowska H.: *Kynoterapia w integracji odruchów. Metody i techniki neurokinezyjologiczne w pracy z deficytami rozwoju psychoruchowego*. Międzynarodowy Instytut NeuroKinezyjologii Rozwoju Ruchowego i Integracji Odruchów, Bydgoszcz 2006.
2. www.kynoterapia.eu.

